II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 30. juli 1996

vedrørende den østrigske regerings støtte til virksomheden Head Tyrolia Mares i form af kapitaltilførsel

(Kun den tyske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(97/81/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 93, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter i overensstemmelse med de anførte artikler at have givet de interesserede parter lejlighed til at fremsætte deres bemærkninger, på grundlag af disse bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

1. Baggrund

Ved skrivelse af 26. juni 1995 anmodede en fransk producent af vintersportsartikler (ski, skistøvler, skibindinger) Kommissionen om at undersøge den statsstøtte, som det offentlige holdingselskab Austria Tabakwerke (i det følgende benævnt AT) formodes at have ydet til den østrigske virksomhed Head Tyrolia Mares (i det følgende benævnt HTM).

Siden april 1995 har pressen rapporteret om redningsforanstaltninger, som AT har gennemført med henblik på at udligne HTM's store tab i de seneste tre år. I april og august 1995 meddelte pressen, at AT havde truffet to beslutninger om at stille ny kapital til rådighed for HTM. Den anden beslutning skulle føres ud i livet ved i perioden 1995 til 1997 at foretage flere kapitaltilførsler til virksomheden. I september forlød det desuden, at AT og en international gruppe af investorer var blevet enige om HTM's privatisering.

Ved skrivelse af 8. august 1995 underrettede de østrigske myndigheder Kommissionen om, at AT havde til hensigt at tilføre HTM 1 500 mio. ATS (111 mio. ECU [1]), og hvor kapitaltilførslen blev fremstillet som ren forretningsinvestering og de negative meldinger i medierne tilbagevist.

Kommissionen sendte den 1. september 1995 den østrigske regering en skrivelse, hvori den anmodede om omgående at få tilsendt oplysninger om den formodede støtte, HTM's forretningsmæssige og finansielle situation, alle allerede gennemførte eller planlagte omstruktureringsforanstaltninger og fremtidige planer og prognoser for selskabet. Den østrigske regering besvarede denne skrivelse den 21. september 1995, og den 27. september 1995 fandt det første møde med østrigske repræsentanter sted.

Kommissionen modtog den 6. og 16. oktober 1995 to yderligere klager fra østrigske konkurrenter til HTM. Begge konkurrenter bad Kommissionen om at undersøge den finansielle støtte, som det statsejede AT ydede til HTM. Desuden fremsatte en markedsdeltager, der var interesseret i at overtage HTM, sine bemærkninger for Kommissionen i fire meddelelser af 4., 10. og 18. oktober og 8. november 1995 samt på et møde den 23. oktober 1995 og påstod i den forbindelse, at AT havde afvist den pågældende markedsdeltagers tilbud uden tilstrækkelig begrundelse. Kommissionen mødtes den 29. november 1995 med en af klagerne, der anførte, at han aldrig havde

[1] I denne beslutning anvendes følgende vekselkurser: 1 ECU = 13,46 ATS = 1,25 US $ = 1,91 DM.

fået tilbudt at deltage i købet af HTM, og at AT aldrig havde taget hensyn til den interesse han i så henseende havde givet udtryk for.

De østrigske myndigheder og repræsentanter for AT/HTM fremlagde med støtte fra deres konsulenter yderligere oplysninger og forklaringer i forskellige meddelelser af 6., 11., 13., 20., 25. og 31. oktober 1995 samt under møder med tjenestemænd fra Kommissionens repræsentanter den 27. september, 11. og 18. oktober samt 7. og 21. november 1995.

Den østrigske regering anmodede ved fax af 30. november 1995 Kommissionen om at godkende alle de kapitaltilførsler, der var gennemført eller planlagt for 1995 og første halvår af 1996, som saneringsstøtte, efter at de var omdannet til aktionærydede lån med en årlig rente på 7,78 %.

Kommissionen besluttede den 20. december 1995 at indlede formel procedure i henhold til EF-traktatens artikel 93, stk. 2, samt at godkende kapitalindsprøjtningerne som saneringsstøtte. Denne beslutning blev meddelt den østrigske regering den 2. februar 1996. På et møde den 14. februar 1996 samt ved andre henvendelser blev der opnået enighed med de østrigske myndigheder om, hvilke passager i teksten der blev anset for at indeholde følsomme oplysninger og derfor skulle slettes i den offentliggjorte version.

På grund af oversættelsesfejl i den tysksprogede udgave af Kommissionens beslutning vedtog Kommissionen den 13. marts 1996 en ændret udgave. Denne beslutning blev meddelt den østrigske regering den 25. marts 1996. Beslutningen blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* den 27. april 1996 (EFT nr. C 124, s. 5).

Kommissionen modtog bemærkninger fra den østrigske regering ved skrivelse af 25. april 1996 og fra tre interesserede parter ved skrivelser af 30. april, 21., 24. og 28. maj 1996. De interesserede parters bemærkninger blev videregivet til de østrigske myndigheder ved skrivelse af 5. og 14. juni 1996. Der fandt et møde sted med repræsentanter for de østrigske myndigheder, AT og HTM den 25. juni 1996 og et yderligere møde med en af klagerne den 27. juni 1996. Den østrigske regering reagerede på de interesserede parters bemærkninger og Kommissionens anmodning om fremsendelse af yderligere oplysninger (28. juni 1996) ved skrivelse af 8. juli 1996.

2. Austria Tabakwerke og Head Tyrolia Mares

AT ejes 100 % af Østrig, repræsenteret ved finansministeriet. AT's hovedaktiviteter (bortset fra aktiviteterne i sportssektoren og i begrænset omfang i ejendomssektoren) består i at administrere det østrigske statsejede tobaksmonopol. I overensstemmelse med EF-retten blev dette marked liberaliseret pr. 1. januar 1995 med undtagelse af bestemte aktiviteter som f.eks. distributionen, hvor AT i en bestemt periode fortsat har særrettigheder.

HTM er et holdingselskab for en gruppe virksomheder, der producerer og sælger sportsartikler, især til vintersport, tennis og dykning. Denne koncern opnåede i 1994 en omsætning på 5 200 mio. ATS (386 mio. ECU) i stort set udelukkende USA, Japan og Vesteuropa. I juni 1995 beskæftigede koncernen ca. 2 700 arbejdstagere.

AT erhvervede i 1993 majoriteten i HTM, der tilhørte schweiziske, amerikanske og japanske investorer. Denne spredning, der også kan iagttages i andre holdingselskaber inden for tobakssektoren, som f.eks. Philip Morris eller Amer-gruppen, blev udløst af tilbagegangen på tobaksmarkedet og det forbud mod et statsejet tobaksmonopol, der forventedes indført kort tid efter Østrigs tiltrædelse af EØS-aftalen.

På det tidspunkt, hvor HTM blev overtaget, var selskabet stærkt forgældet på grund af to nylige lånefinansierede buy out-transaktioner, hvorfor selskabet kunne erhverves til en meget lav pris (20 mio. US $ (16 mio. ECU)). Af samme grund fik HTM som fastsat i købekontrakten øjeblikkelig tilført ny kapital på 100 mio. US $ (80 mio. ECU), ligesom selskabet fik bevilget et aktionærydet lån på 85,25 mio. DM (45 mio. ECU).

På trods af de bebudede rationaliserings-, sprednings- og investeringsprogrammer led HTM-gruppen alvorlige tab i 1993 og 1994. Prognoserne for 1995 talte om et stort underskud på 13 % af koncernens omsætning. De negative resultater skyldes frem for alt en kraftig tilbagegang på det internationale skimarked (hvor efterspørgslen inden for de sidste fem år er faldet med 45 %) og de særdeles negative resultater, der er opnået inden for bestemte områder som sportsbeklædning og golfudstyr. Store finansielle byrder samt forskellige omstruktureringsog særposter svækkede det finansielle resultat yderligere.

I januar 1995 bad AT Handelsbank SBC Warburg om støtte til udarbejdelse af en saneringsplan for HTM. I marts 1995 fik SBC Warburg til opgave at udarbejde en privatiseringsplan for HTM. SBC Warburg indledte i maj måned en udvælgelsesprøve for potentielle købere. Proceduren blev udvidet i juni og der blev i den forbindelse udsendt skrivelse til i alt 40 kandidater.

For at undgå at HTM blev erklæret insolvent, måtte AT i april 1995 tilføre virksomheden yderligere 400 mio. ATS (30 mio. ECU) og omdanne lånet fra 1993 til egenkapital.

I juli 1995 blev der udarbejdet en omstruktureringsplan, hvorefter virksomheden senest i 1997 igen skulle være rentabel og overskudsgivende. I henhold til denne plan skulle virksomheden koncentrere sig om de centrale forretningsområder alpine ski, skibindinger og skistøvler

samt tennis- og dykkerudstyr og se bort fra golfudstyr, sportsbeklædning og sportssko (med undtagelse af tennissko). Med henblik på at finansiere denne plan og imødegå en ny insolvensprocedure besluttede finansministeriet som repræsentant for eneejeren af AT i august 1995 at godkende AT's beslutning om at foretage en yderligere kapitaltilførsel i HTM på indtil 1 500 mio. ATS (111 mio. ECU). Denne kapitaltilførsel skulle gennemføres i forskellige rater, der skulle udbetales i 1995, 1996 og 1997. I august og september fik HTM udbetalt 373 mio. ATS (28 mio. ECU). AT godkendte omstruktureringsplanen og forsøgte samtidig at finde en køber til gruppen. I forbindelse med AT's beslutning og på betingelse af, at AT gennemførte omstruktureringsplanen, blev der indgået en aftale med de hovedbanker, der finansierer HTM, hvorved disse accepterede at eftergive gruppen en del af deres tilgodehavender (430 mio. ATS (32 mio. ECU)), foretage en gældsomlægning og give afkald på en del af renterne (200 mio. ATS (15 mio. ECU)).

Samtidig trådte AT's ledelse tilbage, og der blev udpeget to midlertidige forretningsførere (tidligere bestyrelsesmedlemmer). I september 1995 blev omstruktureringen indstillet, og virksomheden øjeblikkeligt sat til salg. Dette skyldtes en dramatisk forværring af HTM's situation, der fik AT's nye ledelse til at erklære, at den ikke var i besiddelse af de færdigheder, der var nødvendige for at lede HTM. I øvrigt ville en længere omstruktureringsproces tvinge den østrigske regering til at udskyde den planlagte privatisering af AT eller reducere prisen på virksomheden og dermed privatiseringsafkastet.

I september 1995 besluttede AT's ledelse på SBC Warburgs anbefaling at acceptere et tilbud fra en gruppe af internationale investorer under ledelse af Johan Eliasch (i det følgende benævnt Eliasch) og indlede forhandlinger om en øjeblikkelig privatisering af hele HTM.

Det blev fastsat i købekontrakten med Eliasch, at salgsprisen skulle udgøre 10 mio. ATS (0,7 mio. ECU), og at AT skulle tilføre HTM en kapital på 1 190 mio. ATS (88 mio. ECU), der skulle forfalde til betaling efter følgende tidsplan: 400 mio. ATS den 30. september 1995 (der blev reelt betalt 373 mio. ATS), 250 mio. ATS den 31. december 1995, 250 mio. ATS den 30. juni 1996, 145 mio. ATS den 31. december 1997 og 145 mio. ATS den 31. marts 1998. Eliasch forpligtede sig til i 1998 at tilføre HTM yderligere 300 mio. ATS (22 mio. ECU), efter at samtlige rater af AT's bidrag var udbetalt (denne aftale blev senere ændret delvis: Eliasch forpligtede sig til at tilføre virksomheden et delbeløb på 25 mio. ATS (1,9 mio. ECU) i samme øjeblik, som Kommissionen havde godkendt AT's foranstaltninger). Samtidig vil AT få 15 % af den fortjeneste, som Eliasch måtte opnå ved helt eller delvis at sælge HTM til tredjemand, det være sig ved salg af andele eller ved et offentligt salgstilbud. Endelig skal Eliasch videreføre produktionen i de østrigske virksomheder i mindst tre år og fortsat beskæftige 50 % af den nuværende arbejdsstyrke i fremstillingsvirksomheden i Schwechat samt 80 % af den nuværende arbejdsstyrke i fremstillingsvirksomhederne i Hörbranz og Kennelbach.

Bankaftalen om gældseftergivelse og -omlægning bortfaldt som følge af den nye udvikling i sagen, hvorefter der blev optaget nye forhandlinger.

De foranstaltninger, som AT har truffet med hensyn til HTM, kan sammenfattes som følger:

— Kapitaltilførsel i april 1995:	400 mio. ATS (30 mio. ECU)
— Kapitaltilskud ved salg til Eliasch:	1 190 mio. ATS (88 mio. ECU)
I alt:	1 590 mio. ATS (118 mio. ECU)

Desuden vil HTM under den nye ejer kunne gøre skattefordele i forbindelse med tidligere tab, der er overført til næste års regnskab, gældende. Disse tab blev pr. 31. december 1994 vurderet til 370 mio. US $ (296 mio. ECU).

Kommissionen fik i den sidste uge i november meddelelse om, at de långivende banker på ny havde erklæret sig villige til at yde et — ganske vist lidt reduceret — bidrag til omstruktureringen af HTM under de nye ejere ved at eftergive gæld (391 mio. ATS (29 mio. ECU)) samt ved at omlægge gæld og give afkald på renter (200 mio. ATS (15 mio. ECU)). I henhold til den nye aftale skal Eliasch indskyde yderligere 25 mio. ATS (1,9 mio. ECU) ud over de 10 mio. ATS (0,7 mio. ECU), der er fastsat i købekontrakten.

I begyndelsen af februar fik Kommissionen meddelelse om, at købekontrakten var effektueret, idet AT havde overdraget aktiebesiddelserne i HTM til Eliasch.

3. HTM's konkurrencemæssige stilling samt industrielle og finansielle situation

I midten af 1995 bestod HTM-gruppen af følgende fem forretningsenheder: Head, Tyrolia, Mares, Brixia og Head Sportswear. Head producerer og sælger tennis-, squash- og racketball-ketsjere, tennissko, alpine ski og alpint skiudstyr samt golfudstyr. Tyrolia producerer og sælger alpine ski, skibindinger og skistøvler samt skibindinger og -sko til langrend. Mares producerer og sælger svømme- og sportsdykkerudstyr. Brixia producerer og sælger skistøvler og vandresko (under mærket San Marco og Munari). Head Sportswear designer, producerer og sælger sportsbeklædning under mærkerne Head og Tyrolia. HTM sælger desuden tennisbolde og -tilbehør under mærket Penn og fungerer som distributør for Puma-sko og Uvex-briller i Italien.

Virksomhederne ligger i USA og Europa (Tyskland, Østrig, Italien, Den Tjekkiske Republik og Estland). De østrigske produktionsvirksomheder ligger i Kennelbach (536 beskæftigede), Hörbranz (279 beskæftigede), Schwechat (395 medarbejdere) og Neusiedl (80 beskæftigede).

HTM's omsætning udgjorde i 1994 5 200 mio. ATS (386 mio. ECU), der fordeler sig på de forskellige produkter som følger:

— Tennis 16,2 %
— Ski 13,6 %
— Skibindinger 21,9 %
— Skistøvler 9,3 %
— Dykkerudstyr 9,6 %
— Sportsbeklædning 15,9 %
— Sports- og vandresko 9,3 %
— Golfudstyr 1,9 %
— Andet 2,3 %.

Geografisk opdelt tegnede USA og Canada sig i 1994 for 27,4 % af omsætningen, Japan for 22,1 % og Vesteuropa for ca. 45 % (Tyskland 13,2 %, Italien og Spanien 10,6 %, Østrig 7,8 %, Frankrig 4,4 %).

I 1994 havde HTM nedenfor anførte markedsandele inden for selskabets primære aktivitetssektorer og indtog følgende placering i forhold til sine konkurrenter (på det europæiske marked svarede HTM's placering nogenlunde til den, der angives i tabellen, hvilket dog ikke gælder i tennissektoren, hvor Head var førende på markedet med en andel på 18,8 %):

	Verdens-markedsandel (%)	Placering	Væsentligste konkurrenter
Alpine ski (Head/Tyrolia)	11	3	Rossignol, Atomic, Salomon
Skibindinger (Tyrolia)	32	2	Salomon, Marker
Skistøvler (San Marco/Munari)	11	4	Nordica, Salomon, Rossignol
Tennisudstyr	18	3	Wilson, Prince
Dykkerudstyr (Mares)	11	1	US Divers, Scubapro

HTM-gruppens økonomiske og finansielle situation samt den negative udvikling i gruppens resultat fremgår af følgende tabel:

(mio. US $)

HTM-gruppen	1991	1992	1993	1994	1995 (skøn (*))
Omsætning	346	372	376	447	420
Driftsoverskud	[...]	[...]	[...]	[...]	[...](**)
Nettoresultat	(10)	(25)	(19)	(48)	(149)
Aktiver i alt	453	453	511	561	562
Banklån	355	369	302	378	308
Egenkapital (inklusive aktionærydede lån fra AT)	1	0	133	87	148
AT's kapitaltilførsel			150		151

(*) Følgende indgår i tallene: hensættelser til dækning af omstruktureringsomkostninger; en formodet gældseftergivelse fra banker på 60 mio. US $, der kommer til udtryk ved en forhøjelse af kapitalen; i værdien af kapitaltilførslen indgår kontantværdien af betalingerne i perioden 1996-1998.

(**) Tal i firkantede parenteser udgør forretningshemmeligheder og offentliggøres ikke.

Der indgår i det massive nettotab, der forventes for 1995, en række engangsudgifter og -omkostninger til den løbende omstrukturering. Tabene fordeler sig nogenlunde som følger (mio. US $):

— Afskrivninger golf, sportsbeklædning, andet	[...]
— Omstrukturering af virksomheden	[...]
— Leverancer Japan/USA	[...]
— Renteudgifter	[...]
— »Korrigeret« driftstab	[...]
Samlet tab 1995	149

AT's kapitaltilførsel betød, at HTM kunne udligne størstedelen af sine tab, genetablere en positiv egenkapital og reducere gældsbyrden til et acceptabelt niveau.

4. Markedssituation og -tendenser

Som følge af faldet i efterspørgslen på verdensmarkedet har forholdene siden sidst i 80'erne været vanskelige på alle de markeder, hvor HTM traditionelt opererer. Den eneste undtagelse er dykkersporten, der har oplevet en kraftig vækst.

Alpine ski

Der er her tale om et mættet marked, der lider under en betydelig overkapacitet. De største markeder er Japan og USA. Omsætningen er på verdensplan faldet 45 % inden for de sidste fem år, og afsætningen forventes at stabilisere sig på ca. 5 millioner ski årligt. Denne udvikling skyldes primært skisportsudøvernes alder, miljøovervejelser, konkurrencen fra snowboards og andre former for vinterturisme. Priserne har lagt sig til rette på et lavt niveau og forventes ikke at stige. Nogle attraktive markedsnicher og nyopståede markeder giver under visse omstændigheder muligheder for vækst. Generelt ser det ud til, at markedet koncentrerer sig omkring få, store producenter.

Skibindinger

På markedet for skibindinger gælder samme forhold som på markedet for ski. Da der ikke indgår ny teknologi som f.eks. elektronik i skibindingerne, hvilket heller ikke kan forventes at blive tilfældet i den nærmeste fremtid, bliver skibindinger mere og mere til brugsvarer, der sammen med skiene udbydes som sæt, og hvor der kun findes ringe forskelle mellem de enkelte mærker.

Skistøvler

Dette marked udvikler sig parallelt til markederne for ski og skibindinger.

Tennis

Markedet har været for nedadgående siden 1991, og omsætningen på verdensplan er faldet med ca. 34 % til 8 millioner ketsjere. Dette skyldes, at de yngre generationer tenderer mere til at vælge mere modeprægede sportsarter, og den ældre generation vender sig mod andre sportsarter som f.eks. golf. Markedet forventes som sådant at indsnævres yderligere, selv om der ganske vist stadig findes et vist potentiale i forskellige geografiske områder. Priserne ventes i gennemsnit at falde yderligere, og producenterne vil kun kunne opretholde eller forhøje deres priser, hvis det lykkes dem at gennemføre produktdifferentiering. Der er en generel tendens i retning af koncentration af produkter og producenter på verdensplan.

Dykning

Dette marked har frem for alt siden begyndelsen af halvfemserne været kendetegnet ved en konstant vækst med vækstrater, der for de kommende år vurderes til 3-4 %.

5. Omstrukturering af HTM

Kommissionen har fået forelagt en omfattende forretningsplan for nystrukturering af HTM med de nødvendige omstrukturerings- og finansieringsforanstaltninger. Denne plan er blevet udarbejdet af Eliasch i samarbejde med HTM's ledelse og med støtte fra SBC Warburg, M&C Saatchi samt Gutmann & Cie.

Ifølge den strategi, der foreslås i planen, skal HTM vende tilbage til sine grundlæggende aktiviteter (tennis, ski, skibindinger, skistøvler og dykkerudstyr), der i den kommende periode frem for alt skal centreres om mærket Head, marketingsaktiviteter, innovative og højteknologiske produkter samt det amerikanske marked. Efter afslutningen af omstruktureringen skal virksomheden i henhold til de langsigtede mål ekspandere i retning af nye produkter (ved erhvervelse af licenser) og nye geografiske markeder. Ifølge omstruktureringsplanen skal overskudstærsklen nås på det driftsmæssige område i 1996, rentabiliteten genetableres i 1997 og børsnoteringen som endeligt mål gennemføres i 1998 eller 1999.

Omstruktureringsplanen indeholder følgende hovedpunkter:

— produktionskapaciteten inden for vintersport (ski, skistøvler og skibindinger) og tennisketsjere tilpasses faldet i efterspørgslen. Heri indgår, at arbejdsintensive produktionsprocesser skal udliciteres og udflyttes til østeuropæiske lande, så produktionsomkostningerne kan reduceres

— urentable produktionslinjer indstilles gradvis, og lagerbestande nedbringes

— rationalisering og nedbringelse af de faste omkostninger ved salg og administration, herunder fusion af selskaber

— et logistiksystem til central styring af lagerforvaltning, varelager og forsendelse udvikles og indføres og de interne styringssystemer og processer moderniseres.

I forbindelse med de væsentligste produktkategorier planlægges følgende foranstaltninger:

Skiproduktion (Kennelbach)

Virksomhedens produktionskapacitet på årsbasis var i 1994 på [...] (1) ski. Nogle af produktlinjerne vil blive udfaset i sæsonen 1996/97, således at kapaciteten kan

(1) Tal i firkantede parenteser udgør forretningshemmeligheder og offentliggøres ikke.

reduceres med [...] ski pr. år (– 39 %), primært ved at indstille processer, der er baseret på sandwich-teknikken og PU-cap-sandwich-teknikken. Et allerede godkendt projekt vedrørende opbygning af en PU-cap-produktion på [...] enheder vil ikke blive gennemført. Som følge heraf vil HTM kassere en del af sit udstyr. Samtidig reduceres arbejdsstyrken med [...] ([...] af den arbejdsstyrke, der er umiddelbart beskæftiget i produktionen). I henhold til planen skal der i 1996 sælges ca. [...] ski (delvis ved opkøb af andre producenter), hvor der i 1995 blev solgt 596 000. Driftsoverskuddet inden fradrag af faste omkostninger vurderes til [...] af omsætningen. HTM vil primært basere sin strategi på mærket Head, der omfatter højteknologiske produkter og står stærkt blandt topsportprodukter.

Produktion af skibindinger (Schwechat)

Fabrikkens nuværende produktionskapacitet på [...] bindinger skal nedjusteres til [...] (– 59 %). Montagefabrikken i Neusiedl lukkes. Arbejdsstyrken reduceres således med i alt [...] ([...] af den arbejdsstyrke, der er umiddelbart beskæftiget i produktionen). Salgstallet for 1996 sættes til [...] enheder (mod 1 371 000 i 1995), og forventes øget til [...] enheder i 1997 (delvis ved opkøb). Driftsoverskuddet inden fradrag af faste omkostninger vurderes til [...]. Produktudbuddet skal reduceres betydeligt. Tyrolia vil satse på sin stærke position på det teknologiske område og koncentrere sig om toppræstationssegmentet for at følge Heads mærkeimage og drage fordel af større fortjenstmargener.

Produktion af skistøvler

Som noget af det væsentligste udflyttes produktionen til fabrikken i Tallinn (Estland), samtidig med at der træffes produktionsforøgende foranstaltninger og foretages en reduktion af medarbejderantallet. Det er planlagt at reducere kapaciteten i fremstillingsvirksomhederne i Italien på [...] par støvler i 1994 og 1995 til [...] par i 1997. Kapaciteten i fabrikken i Tallinn ligger på ca. [...] par, således at den samlede kapacitet reduceres med 9 %. I 1996 forventes der solgt [...] par (mod 626 000 par i 1995). Overskuddet før fradrag af faste omkostninger skønnes at ville udgøre ca. [...].

Produktion af tennisketsjere (Hörbranz)

Produktionen er planlagt omstruktureret delvis ved at omlægge den traditionelle teknik til termodiffusion og delvis ved at udvide og udnytte fabrikken i Budweis (Den Tjekkiske Republik) bedre. Ved hjælp af termodiffusion kan omkostningerne mindskes og miljøbelastningen reduceres. Produktionskapaciteten i Budweis skal øges fra de [...] til [...] (+ 109 %), medens kapaciteten i Hörbranz skal nedbringes fra [...] til [...] stk. (– 56 %). Den samlede kapacitet reduceres således med [...] (– 38 %). Den nye produktionsstruktur vil muliggøre betydelige omkostningsbesparelser, således vil [...] af de arbejdspladser, der er umiddelbart forbundet med produktionen, blive nedlagt. Heads højteknologi videreudvikles i den nye tvillingerørsteknologi, der giver bedre præstationer, lavere produktionsomkostninger og højere salgspriser. Det er samtidig planlagt at føre en intensiv marketingpolitik orienteret frem for alt mod USA, der anses for at være et nøglemarked. Efter et salg på 1 030 000 i 1995 arbejdes der i planen med et salg på [...] tennisketsjere i 1996 (med en høj andel opkøb). Overskuddet før fradrag af faste omkostninger vurderes til [...] af omsætningen.

Produktion af dykkerudstyr

I denne ekspanderende sektor er der ikke planlagt nævneværdige omstruktureringer. I 1996 forventes salget at nå [...] (mod 48 mio. US $ i 1995), medens salget forventes øget til [...] i 1998. Overskuddet før fradrag af faste omkostninger vurderes til ca. [...].

Andre produkter

Det tabsgivende salg af golfartikler blev indstillet i 1995, hvilket også gælder salget af Head-sportsbeklædning i USA. Sportsbeklædningen markedsføres fortsat i Europa, hvor salget forventes øget fra [...] i 1996 til [...] i 1998, medens overskuddet før fradrag af faste omkostninger vurderes til [...] af omsætningen.

Strømlining af salg og administration

Rationaliseringen af salgsorganisationen og administrationen indtager en central placering. Ifølge planen satses der i første linje på virksomhedsfusioner, lukning af datterselskaber samt en forbedring af processer og elektroniske systemer. Salgs-, general- og administrationsomkostningerne skal desuden nedbringes yderligere ved at reducere kapaciteten, indstille urentable produktionslinjer og nedbringe lagerbeholdningerne. Arbejdsstyrken i de forskellige europæiske lande skal reduceres med 164 medarbejdere.

Omstruktureringsomkostninger

Omkostningerne ved de omstruktureringsforanstaltninger, der skal gennemføres i perioden fra 1995 til 1997, skønnes at beløbe sig til 159 mio. US $ (127 mio. ECU). Størstedelen af omkostningerne skyldes indstillingen af golfaktiviteterne, indstilling af aktiviteterne i sportsbeklædningssektoren samt reduktionen af produktionskapaciteten og omstruktureringen i fabrikkerne i Kennelbach, Schwechat og Hörbranz, herunder udbetalinger i forbindelse med afskedigelser.

Finansiel prognose

Den generelle finansielle prognose for HTM-gruppen frem til 1998 fremgår af nedenstående tabel; den er udarbejdet på grundlag omstruktureringsplanen.

(mio. US $)

HTM-gruppen	1995	1996	1997	1998
Omsætning	420	361	393	415
Driftsoverskud	[...]	[...]	[...]	[...]
Nettoresultat	(149)	(23)	1	20
Driftsmæssig cash flow	[...]	[...]	[...]	[...]
Fri cash flow	[...]	[...]	[...]	[...]
Aktiver i alt	562	471	442	414
Banklån	308	262	227	176
Egenkapital (inklusive aktionærydede lån fra AT)	148	128	131	151
AT's kapitaltilførsel	151			

Kapitaltilførselsplanen, der er en del af omstruktureringsplanen, omfatter ikke blot AT's tilskud og bankernes gælds- og renteeftergivelse, men også to kapitaltilførsler fra Eliasch på henholdsvis 2,5 og 27,5 mio. US $ (henholdsvis 2 og 22 mio. ECU) frem til 1998 samt et internationalt offentligt salgstilbud med en forventet indtægt på 60 mio. US $ (48 mio. ECU). HTM's beregnede egenkapitalandel i 1998 (7 %) anses for at være for lav til, at virksomheden vil kunne konkurrere med de internationale konkurrenter. Eliaschs sidstnævnte bidrag til selskabets kapitalopbygning og børsnoteringen anses derfor at være af afgørende betydning for HTM's kapitalstruktur, da virksomhedens gældsbyrde reduceres yderligere som følge heraf.

6. Bemærkninger fra de østrigske myndigheder og andre interesserede parter

Under de foreløbige undersøgelser og efter offentliggørelsen af beslutningen om at indlede procedure modtog Kommissionen bemærkninger fra de østrigske myndigheder, AT, HTM, flere konkurrenter samt andre interesserede parter.

6.1. *De østrigske myndigheder, Austria Tabak og HTM*

6.1.1 *Kapitalindsprøjtningernes karakter af støtte*

AT's uafhængighed og markedsøkonomiske adfærd

Det østrigske statsejede tobaksmonopol AT ejes 100 % af staten, repræsenteret ved finansministeriet. De østrigske myndigheder gør gældende, at AT ikke er en enhed, staten har etableret og givet i opdrag at anvende offentlige midler til udbetaling af støtte. AT er ifølge de østrigske myndigheder en fuldt ud selvstændig virksomhed, der altid har handlet uafhængigt af regeringen. De foranstaltninger, der er blevet truffet i forbindelse med HTM, har altid været baseret på et rent markedsøkonomisk grundlag og haft en maksimering af fortjenesten og en minimering af tabene som sigte. Det forhold, at det offentlige ejer AT, er ifølge de østrigske myndigheder ikke i sig selv nok til at kategorisere de midler, der hidrører fra AT, som statsmidler i henhold til artikel 92, stk. 1. Det samme gælder for statens ret til som eneste selskabsdeltager at udpege bestyrelsesmedlemmerne. AT er et aktieselskab, hvilket sikrer, at selskabet i størst muligt omfang er uafhængigt af ejerne. Kapitaltilførslerne er blevet vedtaget af direktionen og (i overensstemmelse med østrigsk selskabsret) godkendt af bestyrelsen — det er disse organer, der er ansvarlige for en sådan beslutning, og generalforsamlingens godkendelse heraf er ikke påkrævet i henhold til lovgivningen. Desuden er alle de midler, som AT har anvendt, selskabets egne midler, der stammer fra selskabets handelsvirksomhed og ikke udgør statsmidler.

De østrigske myndigheder anfører desuden, at AT altid har givet overskud og i de sidste ti år har udbetalt en dividende på mindst 14 % af aktiekapitalen til sine aktionærer. I perioden 1991-1995 udgjorde dividendeudbetalingerne i alt 3 040 mio. ATS (226 mio. ECU). Det var således ifølge myndighederne først i 1994, at AT led et enormt tab, hvilket skyldtes HTM's negative resultater. Der blev forelagt dokumentation for, at finansministeren på det tidspunkt, hvor HTM blev købt, havde givet udtryk for sin bekymring.

AT gjorde gældende, at offentlige virksomheder i henhold til princippet om den markedsøkonomiske investor har et vist forretningsmæssigt spillerum. Der skal således i henhold til AT sondres mellem en privat investors kortfristede overvejelser og et holdingselskabs langfristede betragtning. Den afgørende faktor i dette tilfælde er genetableringen af datterselskabets rentabilitet. Grænserne for de omkostninger, der kan opstå i forbindelse med støtten, skal trækkes ved en likvidation. Samtidig skal man i øvrigt tage højde for forskellige overvejelser med hensyn til gruppens image. De første to udbetalinger blev foretaget med henblik på at slå bro over den periode, der skulle til for at finde eventuelle løsningsmuligheder og nå frem til en endelig afgørelse vedrørende HTM's fremtid.

Som bevis for, at AT havde udøvet kontrollen over udviklingen i HTM med den nødvendige grundighed, fik Kommissionen forelagt en liste over de omstruktureringsforanstaltninger, der var vedtaget, siden virksomheden blev købt i 1993. Der blev gjort opmærksom på, at privat mismanagement ikke udgør statsstøtte, ej heller hvis der er tale om uagtsomhed. Det anføres, at HTM's dårlige resultater først og fremmest skyldes de høje finansieringsomkostninger, hvorimod driftsresultatet, der i de senere år ganske vist er blevet dårligere, har været positivt frem til 1994.

Tilsvarende tilfælde

For at dokumentere AT's »markedsøkonomiske« adfærd i forbindelse med HTM, især med hensyn til den meget negative salgspris, som virksomheden blev solgt til, forelagde de østrigske myndigheder Kommissionen oplysninger om tilsvarende transaktioner i private virksomheder. Det drejer sig om Trygg-Hansa (en førende svensk forsikringskoncern), der trak sig ud af en tabsgivende deltagelse i den amerikanske forsikringskoncern Home Holding; Hanson (et engelsk-amerikansk konglomerat), der besluttede at udskille 34 små amerikanske datterselskaber; AEG (Daimler-Benz-koncernens elektronikdel), der i forbindelse med en drastisk omstruktureringsproces frasolgte forskellige virksomhedsdele; Eemland (et i Nederlandene etableret konsortium af internationale investorer), som besluttede at sælge Wilkinson Sword, der sælger barbermaskiner og toiletartikler, med en fuldstændig gældfri balance; Schörghuber (en tysk gruppe i ejendoms- og bryggerisektoren), der solgte det kontrollerede byggefirma Heilit & Woerner til en symbolsk pris og med en afsluttende kapitaltilførsel; Klöckner-Humbold-Deutz (tysk virksomhed i forarbejdningssektoren), der blev saneret med en betydelig kapitaltilførsel fra den største ejer, Deutsche Bank; Dornier Luftfahrt (tysk flyproducent), hvor moderselskabet Daimler-Benz Aerospace solgte 80 % af sine interesser til en pris af 0 DM efter at have foretaget en afsluttende kapitaltilførsel.

Salg i forhold til andre mulige løsninger

De østrigske myndigheder henviste i øvrigt til, at overdragelsen til Eliasch havde været den bedste løsning for AT og den østrigske regering. Det blev i den forbindelse anført, at AT ikke alene havde konstateret, at virksomheden ikke rådede over tilstrækkelige ledelseskvalifikationer til at forestå omstruktureringen af HTM, men at AT skulle skaffe yderligere 300 mio. ATS til en sådan omstrukturering (det er den del, Eliasch skal betale i henhold til købekontrakten), uden at der var tilstrækkelig udsigt til, at virksomheden ville få dette beløb tilbage i form af en forøget kapitalværdi i HTM efter omstruktureringen. AT anfører, at salget skete inden for rammerne af et omfattende og offentligt udbud forestået af SBC Warburg, hvor der blev taget kontakt med mere end 50 potentielle investorer. Beslutningen om at vælge Eliaschs tilbud blev truffet på grundlag af almindelig kendte kriterier og ud fra økonomiske overvejelser.

AT anfører, at virksomheden med salget ikke på forhånd giver afkald på enhver form for tilbageløb fra kapitaltilførslerne, da Eliasch ved et fremtidigt salg af HTM skal overføre 15 % af fortjenesten til AT. Selskabet skal efter planen børsnoteres i 1998, hvorved AT forventes at opnå en indtægt på mellem 2,25 og 3 mio. US $ (1,8 til 2,4 mio. ECU). AT gjorde desuden gældende, at aftalen om at produktionsfabrikkerne i Østrig fortsætter driften, ikke udgør statsstøtte, men blot skal sikre, at Eliasch ikke opløser gruppen.

Ifølge AT var salget af HTM den bedste løsning for AT i forhold til andre afviklingsformer (konkurs, likvidationsakkord, videreførelsesakkord, insolvensfri likvidation). AT anser muligheden for at afvikle HTM ved konkurs, der er den mindst omkostningsintensive løsning, som mindre fordelagtig, hvilket primært skyldes tre ting, nemlig for det første den forsinkelse, der ville blive skabt med hensyn til privatiseringen af AT, for det andet forværringen af AT-gruppens finansieringsvilkår og for det tredje et muligt økonomisk ansvar for HTM's gældsforpligtelser.

1. I henhold til AT's oplysninger ville omstruktureringen eller afviklingen af HTM forsinke privatiseringen af AT med antagelig 2 ¾ år. AT har sammenlignet de potentielle renteindtægter fra privatiseringsafkastet med dividenden til den østrigske stat i samme periode og regnet sig frem til et diskonteret tab på [...].

2. AT har anført, at datterselskabet HTM's konkurs ville påvirke AT's image. Bankerne ville i tilfælde heraf sætte spørgsmålstegn ved AT's egen finansielle soliditet, hvilket ville medføre, at bankerne ville forhøje renterne på lån til AT-gruppen. AT henviste på ny til Schörghuber-sagen, hvor Kommissionen accepterede den fremtidige kreditværdighed og selskabets image som fornuftige indirekte økonomiske overvejelser. AT har vurderet meromkostningerne for de næste tre år til [...].

3. AT gjorde gældende, at der var stor risiko for, at der ved en konkurs ville blive gjort krav gældende over for AT for så vidt angår HTM's gældsforpligtelser. AT anser ganske vist disse krav for at være fuldstændig ubegrundede, men henviste ikke desto mindre til

forskellige risici, der kunne være forbundet med retssager. AT anfører, at disse forpligtelser, hvis størrelse er vanskelig at vurdere, de omkostninger, der opstår som følge af en forsinket privatisering, og de forøgede renteomkostninger ville være højere end »omkostningerne« ved salget til Eliasch.

Bankernes reaktion

De østrigske myndigheder henviser i øvrigt til, at bankernes renoncering på en del af deres tilgodehavender dækker en væsentlig del af de midler, der er nødvendige ved en sanering og omstrukturering af HTM, og samtidig er et væsentligt privatøkonomisk bidrag til de samlede investeringer. Den finansiering, som AT har besluttet at foretage, må ifølge de østrigske myndigheder derfor anses for at være i overensstemmelse med det markedsøkonomiske princip. På Kommissionens anmodning blev der forelagt oplysninger om bankernes ejere. Det fremgik heraf, at statsligt kontrollerede banker tegnede sig for 70 % af HTM's bankgæld. AT anfører, at de statslige banker handler uafhængigt af staten, og at bankernes handlinger derfor ikke kan betragtes som statslige foranstaltninger. Det anføres samtidig, at disse banker ikke handler individuelt, men inden for et konsortium bestående af ti østrigske banker, der alle har accepteret at give afkald på fordringer.

Eliaschs finansielle risiko

Endelig anfører de østrigske myndigheder som argument, at Eliaschs finansielle engagement i HTM ligger langt over den oprindelige købspris på 10 mio. ATS (0,7 mio. ECU). Dette beløb er efterfølgende blevet forhøjet, idet yderligere 25 mio. ATS (1,9 mio. ECU) er tilført. Samtidig har Eliasch forpligtet sig til at tilføre selskabet yderligere 275 mio. ATS (20 mio. ECU) inden for de næste tre år. Hvis disse tilførsler ikke foretages, må han ikke modtage dividendeudbetalinger eller sælge virksomheden helt eller delvis. De østrigske myndigheder bekræfter i øvrigt, at Eliasch desuden har udstedt en uigenkaldelig garanti på [...] til AT. Eliaschs finansielle risiko ved denne handel udgør på nuværende tidspunkt således samlet over [...] og ville stige til i alt [...].

Licensafgifter

De østrigske myndigheder gør opmærksom på, at AT ikke som angivet har betalt 50 mio. ATS til HTM for brugen af varemærket »Head«. Der er betalt et mere rimeligt beløb på 101 000 ATS (7 500 ECU).

6.1.2 ***Artikel 92, stk. 3, litra c)***

Selv hvis AT's foranstaltninger kategoriseres som statsstøtte, er de ifølge de østrigske myndigheder berettiget i henhold til EF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra c). HTM genvandt sin rentabilitet som følge af omstruktureringsprocessen. Det anføres, at selskabet i 1998 vil opnå et positivt nettoresultat, selv om gældsbyrden fortsat vil være høj. Samtidig vil børsnoteringen i 1998 eller 1999 forbedre selskabets finansielle struktur. HTM vil tillige reducere kapaciteten og dermed bidrage til en omstrukturering af sektoren. Det fremhæves tillige, at kapitaltilførslen er begrænset til et minimum og ikke vil føre til likviditetsoverskud.

6.2. *Andre interesserede parter og klagere*

6.2.1 ***En første interesseret part og klager***

En af HTM's konkurrenter påstår, at han blev forment adgang til deltagelse i udbuddet vedrørende HTM. Han oplyste, at han ikke havde modtaget nogen opfordring til at afgive tilbud og desuden ej heller havde fået mulighed for at optage forhandlinger, da han kundgjorde sin interesse over for finansministeriet i juli 1995 og over for AT i august 1995. Denne konkurrent forsikrer over for Kommissionen, at han på nuværende tidspunkt stadig er villig til at betale en højere pris for HTM end den, der er angivet i forbindelse med de offentligt anførte købsbetingelser.

Med hensyn til spørgsmålet, om AT's foranstaltninger har karakter af støtte, henviser konkurrenten til, at AT er et statsligt tobaksmonopol og som følge heraf opnår en stor fortjeneste, der må betragtes som statsmidler. AT har ifølge konkurrenten været i stand til at købe HTM, fordi staten ikke har inddraget disse midler. Det anføres samtidig, at klausulen om, at produktionen skal opretholdes i Østrig, tydeligt viser regeringens indflydelse på AT's beslutning.

Ifølge konkurrenten har salget ikke været den omkostningsmæssigt mest fornuftige løsning for AT. Et privat holdingselskab vil udelukkende bære et datterselskabs tab, hvis der på mellemlang sigt er udsigt til et rimeligt afkast. Ved salg af virksomheden er dette imidlertid ikke tilfældet. Den andel på 15 %, der eventuelt kan opnås ved et fremtidigt salg af HTM, står ikke i et rimeligt forhold til de tilførte midler. Desuden behøver AT ikke at være bekymrede over sit image, da selskabet på grund af sit monopol ikke er afhængigt af sit ry. Selskabet kan opnå meget høje fortjenester inden for sit kerneområde, uanset hvilken beslutning der træffes med hensyn til HTM.

HTM's kreditorer, der for størstedelens vedkommende er statslige banker, støtter ifølge konkurrentens udsagn HTM ved at give afkald på betydelige krav. Dette er sket, uden at der er stillet anden sikkerhed for de resterende fordringer, og uden at Eliasch har tilført yderligere midler i markant omfang.

Ifølge konkurrenten befandt HTM sig flere år i en vanskelig situation, men kunne fortsætte sine forretningsaktiviteter og opretholde kapaciteten, fordi man generelt havde tillid til, at AT ville udligne tabet. HTM's lavprispolitik har været en hindring for, at konkurrenterne har kunnet udnytte deres konkurrencemæssige muligheder. Selskabet skulle således have omstruktureret og reduceret sine aktiviteter for egen regning. Hvis omstruktureringen af HTM finansieres ved hjælp af statssubsidier, er der helt entydigt tale om konkurrenceforvridning. Støtten udgør

snarere en risiko for udviklingen inden for branchen end en hjælp. Garantien for, at der opretholdes et bestemt beskæftigelsesniveau i Østrig, fordrejer konkurrencen mellem medlemsstater. I lyset af den høje internationaliseringsgrad inden for handel med sportsartikler hæmmes samhandelen inden for Fællesskabet helt entydigt heraf.

6.2.2 *En anden interesseret part*

En anden konkurrent gør opmærksom på, at målet med AT's køb af HTM i 1993 ikke var at foretage en diversificering ud fra markedsøkonomiske overvejelser, men at støtte en østrigsk virksomhed, der var kommet i vanskeligheder. Tilskuddene kan ikke begrundes økonomisk og udgør derfor statsstøtte.

Ifølge denne konkurrent har markedet for vintersportsartikler i de senere år været kendetegnet ved faldende omsætning og efterspørgsel. Alle virksomheder kæmper for at overleve og må reducere kapaciteten. Denne konkurrent har selv måttet bære omkostningerne ved sådanne omstruktureringsforanstaltninger. Hvis HTM's omstruktureringsomkostninger bæres af staten, er der således helt entydigt tale om konkurrenceforvridning.

6.2.3 *En tredje interesseret part og klager*

En tredje konkurrent gør opmærksom på, at markedet for vintersportsartikler er kendetegnet ved overkapacitet. Statsstøtten til HTM vil destabilisere markedet yderligere og samtidig fordreje konkurrencen. Reduktionen af HTM's kapacitet er positiv for branchen som sådan, men det bør ikke være staten, der skal bære omkostningerne.

Ifølge konkurrenten viser en række forhold, at foranstaltningerne har karakter af statsstøtte. Således er der ikke udsigt til afkast af kapitalen. Beslutningen om at sælge HTM er heller ikke den omkostningsmæssigt mest fornuftige løsning for AT, og kapitaltilførslen er ikke begrundet i salgsprisen. Samtidig stammer 70 % af bankernes støtte fra statsejede banker.

Der sættes samtidig spørgsmålstegn ved, om statsstøtten er i overensstemmelse med traktatens bestemmelser, idet HTM i henhold til omstruktureringsplanen agter at koncentrere sig om fremstilling af højteknologiske produkter. I henhold til denne anden konkurrent må det betvivles eller benægtes, at selskabet råder over en sådan teknologi. Støtten står i øvrigt ikke i rimeligt forhold til HTM's størrelse.

6.2.4 *En fjerde interesseret part og klager*

En fjerde konkurrent hævder, at de foranstaltninger, som AT har truffet til HTM's fordel i de senere år, fordrejer konkurrencen, og at denne virkning nu forstærkes på grund af det tilskud, der er ydet under salget.

6.2.5 *En femte interesseret part og klager*

En yderligere interesseret part oplyser, at han var interesseret i at erhverve HTM på vilkår, der var mere fordelagtige for AT, men at AT ikke havde taget hensyn til tilbuddet.

7. Vurdering af AT's foranstaltninger — Forekomst af støtte

7.1. *Statsstøtte*

Som allerede nævnt påstår de østrigske myndigheder, at AT altid har handlet uafhængigt af staten. AT har desuden altid givet overskud og i de sidste seks år udbetalt dividende til den statslige ejer, dog ikke i 1994, hvor AT frem for alt på grund af HTM's negative resultater måtte indkassere et betydeligt tab. HTM's tab øgedes desuden betydeligt i 1995, således at AT's resultater kun må forventes at blive negative.

Kommissionen konstaterer, at AT er en 100 % statsejet virksomhed. Bestyrelsesmedlemmerne udpeges af den offentlige aktionær, finansministeriet. Bestyrelsen udnævner på sin side direktionens medlemmer. Bestemte beslutninger i direktionen, som f.eks. beslutninger om køb eller salg af virksomhedsinteresser, kræver bestyrelsens godkendelse. Direktionen kan forelægge forskellige forretninger for generalforsamlingen til godkendelse.

Da AT's kapital må betragtes som offentlig ejendom, kan den falde ind under statsmidler som anført i EF-traktatens artikel 92, stk. 1, hvis anvendelsen af disse midler eller tilførslen heraf ikke udelukkende følger markedsøkonomiske kriterier [1]. På grund af AT's succesrige aktiviteter tilflød der regelmæssigt det offentlige dividende, der stammede fra tobaksmonopolet. Den udbetalte dividende var en del af den realiserede nettofortjeneste, medens den resterende del blev hensat som egenkapitalreserve. Indeholdte overskud skal ligesom hele egenkapitalen i AT anvendes efter strengt markedsøkonomiske principper. I modsat fald foreligger der statsstøtte.

Når der som i AT's tilfælde er tale om en overskudsgivende statsvirksomhed, vil en investering i HTM i form af en kapitaltilførsel uden udsigt til et afkast resultere i et fald i AT's fortjeneste (dividende plus tilbageholdt fortjeneste) og dermed i et lavere afkast af statens interesser i AT. Et sådant afkastbortfald svarer til at yde HTM direkte støtte af statsmidler.

Det skal desuden erindres, at AT's hovedopgave er at administrere tobaksmonopolet i Østrig. Det er således ikke overraskende, at AT opnår positive resultater. Selv om dette marked blev liberaliseret pr. 1. januar 1995 (ganske vist ikke fuldstændigt), hersker der ingen tvivl om, at investeringerne og tabene i HTM blev finansieret med indtægter fra tobaksmonopolet. Efter Kommissionens opfattelse kan der være indeholdt statsstøtte i finansielle midler, der tilføres en tabsgivende sektor fra en offentlig, beskyttet sektor, frem for alt når disse investeringer — som det forekommer at være tilfældet i HTM-sagen — ikke kan begrundes med, at strategien vil skabe rentabilitet på længere sigt, eller at AT-gruppen som helhed må forventes at opnå nettofortjeneste herved.

[1] Se EF-Domstolens dom i sag C-303/88, Italien mod Kommissionen, Sml. 1991, s. I-1433, se også EF-Domstolens dom i sag C-305/89, Italien mod Kommissionen, Sml. 1991, s. 1603.

7.2. *Princippet om en investors markedsøkonomiske adfærd*

Kommissionen tager udgangspunkt i princippet om en investors markedsøkonomiske adfærd, når det skal fastslås, om statens finansielle støtte til en virksomhed udgør statsstøtte eller risikovillig kapital, som en privat investor ville stille til rådighed på tilsvarende vilkår (1).

Nogle af de beslutninger, der berører HTM, synes desuden at være forbundet med overvejelser, der ikke kan betragtes som normale for en markedsøkonomisk investor. Den sidste beslutning om at sælge HTM med en »medgift« i stedet for at opløse eller omstrukturere selskabet, synes primært at være begrundet i ønsket om at privatisere AT hurtigst muligt. Dette forhold viser entydigt, hvilken stærk indflydelse den østrigske regerings ønsker havde på AT's beslutninger. Lige så lidt kan forpligtelsen til at videreføre de østrigske virksomheder under HTM i de næste tre år anses som en beslutning truffet af en privat investor. Der synes snarere at være tale om en forpligtelse, der pålægges for at fastholde aktiviteterne i Østrig.

7.2.1 ***Afkast***

HTM fik tilført 400 mio. ATS (30 mio. ECU) udelukkende for at undgå, at HTM blev insolvent. Der forelå ingen omstruktureringsplan, og der var ikke fastsat andre foranstaltninger, der skulle forbedre HTM's prekære situation. Sådanne foranstaltninger var tilsyneladende stadig i planlægningsfasen. Det drejer sig om en pludselig redningsforanstaltning af betydeligt omfang, som AT traf, da forværringen af HTM's balance var blevet uacceptabel. I sagen ENI/Lanerossi (2) accepterede Domstolen ganske vist, at et moderselskab i et begrænset tidsrum kan dække et datterselskabs tab, f.eks. med henblik på at opnå et indirekte materielt overskud, omlægge koncernens aktiviteter, f.eks. ved at opløse et datterselskab under de bedst mulige betingelser, og for at beskytte koncernens image for i hvert fald på længere sigt at opnå fortjeneste.

En privat investor ville nok have gjort sig HTM's reelle situation klar på et meget tidligere tidspunkt. De østrigske myndigheder har forelagt Kommissionen en liste over beslutninger, der er blevet truffet efter 1993 med henblik på at forbedre HTM's situation. Denne liste omfatter ændringer i ledelsen, nye markedsføringskoncepter, kapacitets- og omkostningsreduceringsprogrammer mv. Alle disse beslutninger blev tydeligvis kun truffet halvhjertet. De gentog sig og er tilsyneladende ikke blevet gennemført på rette vis. Som følge af, at der ikke indtraf en forbedring i selskabets situation, ville et privat moderselskab antageligt have grebet mere energisk ind på et tidligere tidspunkt og således have undgået de tab, som opstod som følge af det sene indgreb.

De yderligere 400 mio. ATS, der blev tilført virksomheden i august og september, havde udelukkende til formål at afværge en insolvens. De udgjorde også en del af den »medgift«, som AT måtte betale som en del af betingelserne for salget til Eliasch, dvs. et kapitalindskud uden udsigt til afkast.

AT har gjort gældende, at perioden mellem den første kapitalindsprøjtning, der blev foretaget med henblik på at redde virksomheden, og AT's beslutning om at frasælge HTM var relativ kort (mindre end seks måneder) og har gjort opmærksom på, at en sådan periode, der rækker lige fra udarbejdelsen af en ordentlig plan for HTM til beslutningen om frasalg, er rimelig og nødvendig. Ikke desto mindre havde AT kunnet og skullet gribe ind på et meget tidligere tidspunkt for at hindre de gevaldige tab i at vokse yderligere og den beslutning, der i sidste ende blev truffet, i at blive omkostningsintensiv.

Kapitaltilførsel og udligning af tab i forbindelse med privatiseringen af en virksomhed betragtes normalt som statsstøtte, hvis den ikke udlignes af den salgspris, det offentlige opnår. I sidstnævnte tilfælde vil balancen i sidste ende være positiv. I HTM's tilfælde er salgsprisen ubetydelig sammenlignet med det kapitalindskud og -tilskud, som AT har betalt eller skal betale, således at den endelige salgsværdi helt klart er negativ. Desuden skal det krav, som AT i henhold til købeaftalen har, og hvorefter Eliasch skal betale AT 15 % af provenuet ved et eventuelt fremtidigt salg af HTM, relativeres. For det første er det usikkert, om, hvornår og i hvilken grad der reelt kan opnås overskud. For det andet kan AT's andel (1,8-2,4 mio. ECU) i givet fald ikke betragtes som et rimeligt afkast i forhold til kapitaltilførslen på henholdsvis 1 190 mio. ATS og 1 590 mio. ATS (henholdsvis 88 og 118 mio. ECU), når HTM sælges på markedet som planlagt i 1998 eller 1999 for 15-20 mio. US $. (12-16 mio. ECU). I henhold til finansielle prognoser vil HTM's kapital i 1998 faktisk ligge på samme niveau som nu.

7.2.2 ***Påståede tilsvarende tilfælde***

Kommissionen går ud fra, at kapitaltilførslen på 400 mio. ATS (30 mio. ECU) i april 1995, der efter Kommissionens opfattelse fandt sted på et for sent tidspunkt, var en foreløbig foranstaltning med henblik på at finde en løsning. Beslutningen om at sælge HTM og udstyre selskabet med en »medgift« på 1 190 mio. ATS (88 mio. ECU) er som følge heraf en foranstaltning, der skal være en endelig løsning på HTM's finansielle problemer. De østrigske myndigheder påstår, at private holdingselskaber ind imellem træffer lignende smertelige afgørelser, når de beslutter at sælge deres datterselskaber til en negativ salgspris. Kommissionen har fået forelagt nogle af disse tilfælde, men selv om nogle af eksemplerne kan tjene som bevis på, at salget af offentlige virksomheder til en »negativ salgspris« ikke automatisk kan fortolkes som salgsstøtte, kan det ikke rydde formodningen om stats-

(1) Kommissionens meddelelse om anvendelse af EF-traktatens artikel 92 og 93 og af artikel 5 i Kommissionens direktiv 80/723/EØF på offentlige virksomheder i fremstillingssektoren, EFT nr. C 307 af 13. 11. 1993, s. 3.

(2) EF-Domstolens dom i sag C 303/88 — Italien mod Kommissionen, Sml. 1991, s. I-1433.

støtte i HTM-sagen af vejen. Ud fra de få fremlagte elementer at dømme synes der i virkeligheden at være tale om transaktioner, der har fundet sted under omstændigheder, der er væsentligt forskellige fra de i dette tilfælde gældende.

I Trygg-Hansa-sagen overdrog holdingselskabet et tabsgivende datterselskab i forsikringssektoren til en konkurrent, hvorved man inddrog muligheden for at opbygge et omfattende samarbejde med samme. Hanson besluttede at udskille 34 små datterselskaber i et selskab, hvis kapital blev fordelt blandt Hansons aktionærer, hvormed forbindelsen til disse selskaber blev opretholdt.

AEG, holdingselskab i en koncern med alvorlige finansielle problemer, frasolgte nogle aktivitetsområder i forbindelse med en omfattende og sammenhængende industriel omstrukturering, der berørte hele koncernstrukturen. Der foreligger ingen præcise oplysninger om et eventuelt salg af AEG-datterselskaber til en negativ pris.

AT's fremgangsmåde kan vel snarest sammenlignes med Eemlands beslutning om at sælge Wilkinson med en gældfri balance, hvor Eemlands aktionærer delte selskabets finansielle forpligtelser mellem sig. Dette salg afhang tilsyneladende dog også af andre faktorer, som f.eks. af, at Gillette, der driver virksomhed på samme område som Wilkinson, skulle opfylde konkurrencemyndighedernes pålæg om at opgive sine interesser i Eemland, der blev kategoriseret som konkurrencestridige.

Daimler-Benz Aerospace tilførte det tabsgivende datterselskab Dornier Luftfahr 300 mio. DM (157 mio. ECU) og afhændede efterfølgende 80 % af selskabets andele til Fairchild Aircraft uden at forlange en pris herfor. I modsætning til AT er Daimler-Benz Aerospace fortsat aktionær i Dornier Luftfahrt og dermed interesseret i selskabets overlevelse. Desuden er Daimler-Benz stadig aktiv inden for denne branche via datterselskabet Aerospace. Det skal desuden bemærkes, at andre aspekter, som de østrigske myndigheder ikke har nævnt, f.eks. gældende forpligtelser over for tidligere ejere, ligeledes må påregnes at have spillet en rolle.

Klöckner-Humbold-Deutz blev reddet ud af særdeles alvorlige problemer, der uventet dukkede op, da det blev afsløret, at ledelsen havde foretaget manipulationer. Deutsche Bank tilvejebragte som største aktionær ca. halvdelen af de midler, der var nødvendige for at gennemføre redningsforanstaltningerne (delvis ved at give afkald på fordringer). I modsætning til AT er Deutsche Bank stadig aktionær i Klöckner-Humbold-Deutz, hvormed der stadig er udsigt til et afkast, selv om det på nuværende tidspunkt ikke er sikkert, at den fremtidige udvikling vil forløbe positivt.

HTM-sagen har imidlertid visse lighedspunkter med sagen vedrørende Neue Maxhütte Stahlwerke, som for nylig var genstand for en kommissionsbeslutning (1). Den bayerske delstatsregering ville sælge virksomheden til en symbolsk pris og samtidig foretage en sidste kapitaltilførsel med den begrundelse, at en markedsøkonomisk orienteret investor ville gå frem på samme måde og acceptere en »negativ« salgspris ud fra forskellige overvejelser som f.eks. koncernens anseelse, koncernens sociale forpligtelser og koncernens markedsposition. Kommissionen besluttede i denne sag, at det driftsmæssige nettotab udgjorde statsstøtte, idet den bayerske delstatsregering end ikke langfristet kunne forvente en økonomisk fordel og heller ikke havde bestræbt sig på at holde de forventede økonomiske ulemper på et så lavt niveau som muligt.

De østrigske myndigheder anførte en anden sag om en privat virksomhed, Schörghuber-Gruppe/Heilit & Woerner Bau AG, fra beslutningen vedrørende Neue Maxhütte Stahlwerke og påstod, at den lignede HTM-sagen. Schörghuber (et ejendoms- og bryggeriselskab) besluttede at afvikle sine interesser i Heilit & Woerner og trække sig ud af byggesektoren som sådan. Heilit & Woerner blev solgt til en anden byggevirksomhed til en symbolsk pris, medens Schörghuber afslutningsvis foretog en kapitaltilførsel på 50 mio. DM (26 mio. ECU). Kommissionen mener, at de omstændigheder, hvorunder denne transaktion fandt sted, adskiller sig afgørende fra HTM-sagen. Dette er især tilfældet for forholdet mellem de aktiviteter, der afvikles, og de primære aktivitetsområder, gruppen fortsat driver virksomhed inden for. Schörghuber fortsatte sine aktiviteter i ejendomssektoren og var derfor interesseret i at opretholde et godt forhold til de andre virksomheder i denne branche. Et tilsvarende forhold gør sig ikke gældende i AT/HTM-sagen, idet AT afhænder et aktivitetsområde, der ikke har nogen som helst forbindelse til selskabets øvrige forretningsområder. Som følge heraf er tvivlen vedrørende den privatøkonomiske karakter af AT's adfærd ikke ryddet af vejen med denne sammenligning.

Tværtimod handler AT efter Kommissionens opfattelse ikke som en markedsøkonomisk orienteret investor, frem for alt med hensyn til det endelige valg mellem salg og afvikling af HTM. Kommissionen erindrer om, at Retten i Første Instans i sagen Hytasa/Imepiel/Interhorce (2) udtalte, at en privat investor, der tilstræber at opnå fortjeneste på lang sigt, ikke kan tillade sig, efter at der i en årrække uafbrudt har været tab, at foretage kapitalindskud, der ikke alene koster mere end at likvidere aktiverne, men som desuden — som følge af at virksomheden sælges — ikke har udsigt til at give overskud selv på lang sigt.

7.2.3 *Konkurs kontra kapitaltilførsel*

I modsætning til de østrigske myndigheder mener Kommissionen, at salget af HTM på nuværende tidspunkt omkostningsmæssigt set ikke er den mest fordelagtige løsning for AT.

(1) EFT nr. L 253 af 21. 10. 1995, s. 25.

(2) Forenede sager C-278/92, C-279/92, C-289/92 — Spanien mod Kommissionen, Sml. 1994, s. I-4103.

Hæftelse

På den ene side gør AT gældende, at HTM's konkurs ville medføre væsentligt højere tab og indebære en betydelig finansiel risiko, da HTM's kreditorbanker og andre kreditorer eventuelt ville rejse sag mod AT. Der blev fremlagt forskellige dokumenter som støtte for denne påstand. På den anden side mener AT, at disse krav er fuldstændig uberettigede. Hvis man tager hensyn til alle de kilder, hvorfra der kunne hidrøre forpligtelser for AT, og alle de udtalelser, der er fremsat af de advokater og eksperter, AT har konsulteret i denne sammenhæng, kan disse omkostninger efter Kommissionens opfattelse aldrig nå op på et beløb, der sammen med de to andre omkostningskilder, som AT anfører, svarer til den aftalte kapitaltilførsel.

Det skal samtidigt bemærkes, at størstedelen af de mulige risici, AT anfører, ikke opstår som følge af HTM's konkurs, men som følge af, at AT har undladt at informere kreditorerne om, at datterselskabet skulle sælges. Disse omkostninger skal således ikke medregnes ved en sammenligning af de omkostninger, der opstår i forbindelse med en konkurs, og de omkostninger, der er forbundet med salgsaftalen.

Finansieringsomkostninger

AT anfører, at der også skal tages hensyn til andre omkostninger ved afviklingen af HTM, som f.eks. de uheldige konsekvenser for koncernens image og tabet af troværdighed, der ville medføre en betydelig forøgelse af koncernens finansielle byrder. Argumentet med »image-omkostninger« er ikke overbevisende i lyset af, at AT agter helt at forlade sportssektoren og bringe alle industrielle, kommercielle og finansielle forbindelser med denne sektor til ophør. Derfor kan en beslutning herom ikke forventes at få afsmittende virkning på andre aktivitetsområder inden for koncernen, der kan begrunde sådanne bekymringer. Selskabet ville nok miste troværdighed, hvis AT ville fortsætte sin virksomhed eller fastholde sine interesser inden for denne sektor eller sektorer, hvor HTM driver virksomhed. Kreditorer er bekendt med, at et moderselskabs finansielle ansvar i forbindelse med »kerneaktiviteterne« adskiller sig fra selskabets ansvar i forbindelse med andre investeringer. Det er meget usandsynligt, at salget af HTM til en negativ pris vil påvirke AT's image mindre end tilfældet ville være ved en afvikling. Man kunne tværtimod sige, at AT's kreditværdighed sågar ville være bedre uden en kapitaltilførsel til HTM, da de pågældende midler i så fald stadig ville tilhøre virksomheden og styrke dens finansielle grundlag.

Uafhængigt heraf må der sættes spørgsmålstegn ved skønnet på [...]. For det første synes der at være tale om et meget højt sat skøn, når forværringen af rentesatserne sættes til 1,5 procentpoint. For det andet sondres der i beregningen ikke mellem AT's egen kreditværdighed, den kreditværdighed, der gælder for datterselskaber i tobaksindustrien og den, der gør sig gældende for AT's andre kapitalinteresser. For det tredje antager AT, at bankernes forhøjede rentesatser udelukkende vil finde anvendelse i en periode på tre år og blive reduceret gradvist, hvorfor det er svært at forstå, hvorfor kreditorerne i det hele taget skulle reagere sådan. For det fjerde anfører AT, at de betingelser, der gælder for betalingstransaktioner i forhold til tobakshandlerne i Østrig, forværres. Der er ingen grund til at antage, at bankerne skulle forringe disse betingelser på grund af et datterselskabs konkurs.

I en sektor som denne (tobak), hvor der kan opnås gode og regelmæssige indtægter, er en negativ »HTM-virkning« usandsynlig. Kommissionen mener alt i alt, at resultatet i dette tilfælde ikke ville have været en forringelse af de finansielle vilkår. Kommissionen vil tværtimod endnu engang henlede opmærksomheden på, at AT's finansielle reserver ville have været højere, hvis der ikke var blevet tilført HTM kapital, og at kreditværdigheden som følge heraf endog ville have været bedre.

Privatisering af AT

Den anden overvejelse om, at privatiseringen af AT ville blive udskudt, hvilket ville påføre staten et finansielt tab på skønsvis [...], kan ikke accepteres. Ved en frivillig eller tvungen akkord (likvidationsakkord, videreførelsesakkord, insolvensfri likvidation), egen omstrukturering og privatisering opstår der et tab, som AT skal bære. Som følge heraf vil værdien af AT — medmindre der var tale om konkurs — under alle omstændigheder ved udgangen af 1996 blive reduceret med HTM's negative værdi, således at den omkostningsmæssigt set bedste løsning også ville være det bedste valg med hensyn til privatiseringen af AT. Det er kun i tilfælde af en konkurs, at AT ikke skulle bære tabet, og at virksomhedens værdi dermed ville være højere.

Et datterselskabs konkurs påvirker ikke nødvendigvis markedets vurdering af moderselskabet eller gruppen i negativ retning. Dette fremgår eksempelvis af sagen vedrørende Daimler-Benz og Fokker. Daimler-Benz ydede i flere år betydelige beløb i støtte til det tabsgivende datterselskab Fokker, indtil firmaet endelig traf beslutning om at indstille støtten. På det tidspunkt, hvor dette blev meddelt, faldt markedsværdien af selskabets aktier kun med 1 %, hvorefter den inden for de efterfølgende tre måneder steg med 6 %. Det fremgår af dette eksempel, at værdien af moderselskabet eller gruppen som sådan ikke automatisk reduceres, fordi et urentabelt forhold bringes til ophør. Investorerne på markedet vil snarere se dette som et tegn på fornuftig økonomisk adfærd fra virksomhedens side.

Værdien af AT's kapital vurderes til [...]. De østrigske myndigheder gør gældende, at en udskydelse af privatiseringen ville forårsage et rentetab på privatiseringsindtægten på 7 %. Disse renteindtægter sammenlignes med den eventuelle dividende for samme periode. Kommissionen kan ikke følge denne argumentation, da man lader forøgelsen af AT's kapitalværdi ude af betragtning. De østrigske myndigheder har påstået, at investeringen i AT har været en økonomisk set fordelagtig investering, der altid har givet et stort afkast, hvilket også — men ikke kun — viser sig i form af høje dividender. Beregningen

vil altså kun gælde, hvis AT opnår et overskud, der ligger under det tidligere niveau. Hvis der, som de østrigske myndigheder anfører, imidlertid ikke er grund til at antage, at AT's rentabilitet vil ændres grundlæggende uden HTM i forhold til tidligere, vil den under alle omstændigheder overstige 7 %. Som følge heraf ville staten ikke lide tab, men snarere opnå en fortjeneste ved at udskyde privatiseringen af AT. I praksis vil sådanne forskelle mellem rentabilitet og markedsfald udlignes på options-, termins- og risikomarkederne.

Det er i det hele taget spørgsmålet, om sådanne overvejelser kan betragtes som normale for en privat investor. Hvis det markedsøkonomiske princip anvendes på AT's adfærd, kan der ikke tages hensyn til overvejelser i forbindelse med privatiseringen af holdingselskabet, da et privatøkonomisk holdingselskab ikke ville gøre sig sådanne overvejelser i en tilsvarende situation. Ønsket om at sælge holdingselskabet er ikke af betydning for AT selv. Dette argument gør det klart, at der ved beslutningen om, at der skulle stilles midler til rådighed for HTM, har været taget hensyn til ejerens, dvs. statens, mål. Dette står imidlertid i kontrast til den østrigske regerings udtalelser om, at AT handler uafhængigt, og støtter Kommissionens vurdering i henhold til hvilken AT's beslutninger med hensyn til artikel 92, stk. 1, kan sættes i forbindelse med staten.

Hvis det markedsøkonomiske princip imidlertid anvendes direkte på den østrigske regering som aktionær i AT og dermed i sidste ende også i HTM, skulle den østrigske regering efter Kommissionens opfattelse have grebet ind på et meget tidligere tidspunkt for dermed at forhindre en så kraftig forringelse af investeringernes værdi.

Sammenfattende må det konstateres, at de omkostninger, der hidrører fra de nævnte tre kilder, i stort omfang må henholdsvis betvivles og helt afvises. Beløbet ville under alle omstændigheder ligge betragteligt under det niveau, på hvilket AT stillede midler til rådighed for HTM. Som følge heraf kan salget til Eliasch ikke betragtes som den billigste løsning for AT.

7.2.4 ***Bankernes adfærd***

Med hensyn til bankernes engagement i redningen af HTM må det bemærkes, at statskontrollerede banker som Creditanstalt-Bankverein (48,6 % af aktiekapitalen og 70 % af stemmeberettiget kapital er statsejet) og Bank Austria (20 % statsejet og 46 % indirekte tegnet ved byen Wiens kaution) tegner sig for 70 % af gældseftergivelsen svarende til 630 mio. ATS (47 mio. ECU). I konkurrenternes bemærkning blev der også givet udtryk for tvivl med hensyn til de statsejede bankers adfærd.

Det skal ikke desto mindre tages i betragtning, at bankerne ved en konkurs ville have tabt en større procentdel af lånene. Det har i løbet af undersøgelsen desuden vist sig, at de statsejede bankers adfærd svarer til de involverede private bankers. De østrigske finansieringsinstitutters gældseftergivelse ledsages desuden af tilsvarende foranstaltninger fra udenlandske bankers side, samtidig med at de statslige østrigske banker handler inden for rammerne af et konsortium bestående af ti (statsejede og privatejede) østrigske banker, der er involveret i HTM-sagen. Da alle banker har vetoret, er beslutningen om gælds- og renteeftergivelse truffet enstemmigt, dvs. med de involverede private bankers samtykke. Da antagelsen om, at de statsejede bankers adfærd ikke var baseret på økonomiske overvejelser, ikke kan dokumenteres, indgår der efter Kommissionens opfattelse ikke elementer af statsstøtte i de statsejede bankers handlinger.

7.2.5 ***Fremgangsmåden ved afhændelsen***

I marts 1995 fik SBC Warburg til opgave at rådgive AT i spørgsmålet om privatisering og fremlægge mulige løsninger med hensyn til engagementet i HTM. SBC Warburg udarbejdede en omstruktureringsplan og optog en første kontakt med flere potentielle investorer for at undersøge, om de var interesserede i at investere i HTM. Proceduren blev udvidet i juni, hvor man henvendte sig til over 40 investorer. Kun tre viste interesse, hvoraf to afgav et købstilbud. På grundlag af de indkomne tilbud besluttede AT's bestyrelse at tage imod Eliaschs tilbud, som var det mest fordelagtige for AT.

En interesseret part erklærede under Kommissionens indledende undersøgelser, at han havde været interesseret i at købe HTM, men at AT ikke havde behandlet hans tilbud på fair vis. Denne markedsdeltager fremlagde sine planer for Kommissionen. Efter at have fået indsigt i de fremlagte dokumenter mener Kommissionen, at der på grundlag af dette tilbud ikke kan sættes spørgsmålstegn ved, at AT er gået korrekt frem ved udvælgelsen.

Som allerede anført erklærede en af konkurrenterne, at han var blevet udelukket fra at købe virksomheden. Han hævdede, at han ikke havde modtaget oplysninger om det eventuelle salg, og at hans ønske om forhandlinger var blevet afvist. De østrigske myndigheder kunne påvise, at den pågældende konkurrent i realiteten allerede var blevet informeret om AT's ønske om at sælge HTM i maj 1995 og for anden gang i juni 1995, men ikke havde vist nogen interesse. Han fremhævede, at han var engageret fuldt ud i andre projekter og ikke havde ledelseskapacitet til overs til at engagere sig i HTM.

Kommissionen mener, at salget — selv om AT's ønske om at sælge HTM ikke blev bekendtgjort generelt — skete inden for rammerne af en bredt anlagt procedure, der i sin virkning svarer til et normalt offentligt udbud, og at AT udvalgte det bedste tilbud under denne procedure. Selve privatiseringsprocessen synes derfor ikke at indeholde elementer af statsstøtte.

7.2.6 ***Beskæftigelsesgarantier***

I henhold til købsaftalen med Eliasch skal man videreføre den fremstillingsvirksomhed, der findes i Østrig, og sikre et bestemt beskæftigelsesniveau. De østrigske myndigheder har anført, at AT var nødt til at insistere på en sådan betingelse for at undgå at blive indstævnet af HTM's kreditorer efter salget. Den forrige ejer stillede ifølge myndighederne i øvrigt også sådanne betingelser, da HTM blev solgt til AT. Det er imidlertid yderst tvivlsomt, om klausulerne i købsaftalen med Eliasch, frem for alt i forbindelse med opretholdelsen af beskæftigelsesniveauet, kan skyldes disse overvejelser. Det forholder sig i dette tilfælde anderledes, da den tidligere køber, den statsejede virksomhed AT, måske fører statens politik med hensyn til opretholdelse af beskæftigelsesniveauet ved hjælp af denne forpligtelse. Dette er sågar et tegn på, at der muligvis indgik statsstøtte ved købet i 1993.

AT har desuden anført, at fremstillingsvirksomhederne og de beskæftigede under alle omstændigheder er nødvendig, når HTM skal videreføres og saneres, og at Eliaschs løfte derfor ikke udgør en reel forpligtelse. Denne argumentationsmåde strider imidlertid mod aftalen, for hvis dette havde været tilfældet, havde det jo været unødvendigt at anføre den pågældende klausul i købsaftalen.

Når der skal træffes beslutning om at sælge en virksomhed, drejer det sig for en markedsøkonomisk orienteret investor ikke om at sikre et bestemt beskæftigelsesniveau, medmindre der foreligger entydige økonomiske grunde hertil. Uden den pågældende betingelse ville en potentiel køber have større råderum. Værdien af HTM ville stige, således at der kunne opnås en højere salgspris, eller således at AT ville skulle yde et lavere tilskud. I dette lys er betingelsen entydigt en politisk motiveret sikring af beskæftigelsesniveauet i bestemte områder i Østrig. Denne klausul underbygger således Kommissionens opfattelse af, at den østrigske regering har øvet indflydelse på beslutningsprocessen i AT.

AT anfører Dornier Luftfahrt som et eksempel på en privatøkonomisk virksomhed, der ligeledes har gjort salget af et datterselskab afhængig af en beskæftigelsesgaranti. Dette salg adskiller sig imidlertid fra denne sag ved, at Daimler-Benz Aerospace som sælger stadig har interesser i Dornier Luftfahrt og derfor er interesseret i, at produktionen videreføres. I Dornier Luftfahrt-tilfældet synes der samtidig at være tale om en forpligtelse over for den forrige ejer, som tvang Daimler-Benz Aerospace til at fastsætte denne betingelse, hvilket de østrigske myndigheder imidlertid ikke har anført.

7.3. *Konklusion*

De betingelser, hvorunder HTM som beskrevet har fået og stadig får kapital tilført, fører let til den antagelse, at tilskuddene indeholder statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 92, stk. 1. En investor havde under normale markedsøkonomiske forhold ikke stillet midler til rådighed under disse betingelser. Tilskuddene foretages med offentlige midler, dvs. ved hjælp af AT's aktiver, og en bestemt virksomhed begunstiges. Denne støtte bevirker, at HTM undgår konkurs, at driften kan fortsættes, og at konkurrencen inden for de pågældende sportsartikler fordrejes. Da HTM primært driver virksomhed uden for Østrig og inden for EU (45 % af omsætningen blev i 1994 opnået i Vesteuropa) berører foranstaltningerne samhandelen på fællesmarkedet.

8. Støttens forenelighed

Da Kommissionen mener, at foranstaltningerne udgør statsstøtte, skal det undersøges, om en eller flere af fritagelserne i EF-traktatens artikel 92 kan finde anvendelse. Da støtten har form af kapitaltilførsel til udligning af tab og dækning af omstruktureringsomkostninger, kan støtten udelukkende vurderes i henhold til EF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra a) og c).

Den støtte, der indgår i kapitaltilførslen i HTM, kan imidlertid ikke kategoriseres som bidrag til regionernes økonomiske udvikling, jf. EF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra a), da HTM har virksomheder i forskellige regioner, og da støtten ikke er blevet ydet til investering eller til skabelse af arbejdspladser. Det er udelukkende den lille HTM-skibindingsfabrik i Neusiedl, der ligger i en region som defineret i artikel 92, stk. 3, litra a), og ifølge omstruktureringsplanen skal denne fabrik lukkes. Af samme årsag kan artikel 92, stk. 3, litra c), ikke finde anvendelse, for så vidt at denne artikel vedrører udviklingen af visse økonomiske regioner.

Støtten ville kun kunne begrundes med, at den fremmer en erhvervsgrens udvikling uden at ændre samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse. Støtten må i lyset af dens beskaffenhed kategoriseres som statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder. Kommissionen har for længe siden fastsat de kriterier, der skal opfyldes, for at denne type statsstøtte kan fritages efter EF-traktatens artikel 92, stk. 3 [1].

For at Kommissionen kan godkende ad hoc-støtte til kriseramte virksomheder, skal følgende principielle betingelser være opfyldt: For det første skal virksomhedens rentabilitet på lang sigt genoprettes inden for et rimeligt tidsrum, for det andet må konkurrencen ikke forvrides i urimelig omfang, og for det tredje skal støtten stå i et

[1] Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder, EFT nr. C 368 af 23. 12. 1994, s. 12.

rimeligt forhold til omstruktureringsomkostningerne og -fordelene samt begrænses til det strengt nødvendige minimum, ligesom støttemodtageren selv skal yde et betydeligt bidrag af egne midler. Kun hvis disse almindelige betingelser opfyldes, kan man gå ud fra, at støttens virkninger ikke strider mod den fælles interesse, jf. artikel 92, stk. 3, litra c).

8.1. *Genoprettelse af virksomhedens rentabilitet*

I henhold til EF's rammebestemmelser skal omstruktureringsplanen inden for et rimeligt tidsrum og på basis af en realistisk vurdering af virksomhedens fremtidige driftsvilkår kunne gøre virksomheden sund og rentabel på længere sigt. Omstruktureringen af HTM er baseret på en omfattende drifts- og finansieringsplan, hvis indhold beskrives under punkt 5. Planen er blevet udarbejdet af virksomhedens nye ejere i samarbejde med et uafhængigt rådgivningsfirma.

Denne omstrukturerings- og saneringsplan er blevet vurderet grundigt af Kommissionen, især med hensyn til elementer som:

— de antagelser om eksterne og interne udviklinger, der ligger til grund for planen

— genoprettelse af virksomhedens rentabilitet

— udviklingen i virksomhedens konkurrencemæssige stilling på de forskellige markeder

— reduktionen af kapacitet og arbejdsstyrke

— støttens rimelighed set i forhold til omstruktureringen

— udviklingen i finansielle og økonomiske nøgletal og

— støttemodtagerens bidrag til finansieringen af omstruktureringsplanen.

På basis af disse undersøgelser samt under hensyn til de resultater, der er nået i de første måneder af omstruktureringsplanens virkeliggørelse, mener Kommissionen, at planen tager udgangspunkt i realistiske antagelser både med hensyn til den eksterne udvikling (f.eks. markedsandele, salgspriser for produkterne) og de interne foranstaltninger (f.eks. omkostningsreduktion, nedskæring af arbejdsstyrken). De interne omstruktureringsforanstaltninger er drastiske, således skal bl.a. produktionsomkostningerne, de faste omkostninger, kapaciteten og beskæftigelsen reduceres, og de interne ledelsessystemer forbedres. Processerne skal strammes op, og de tabsgivende områder golfudstyr og sportsbeklædning opgives. HTM vil koncentrere sig om nogle få centrale markeder og produkter, frem for alt i det øvre kvalitets- og prissegment. Den samlede omsætning vil falde frem til 1996 og derefter stige let. Niveauet i 1998 forventes imidlertid stadig at ligge under 1994-niveauet. Planen bygger alt i alt således ikke på en aggressiv afsætningspolitik.

Som allerede anført har Eliasch stillet en uigenkaldelig garanti over for AT for et betydeligt beløb. Denne garanti øger Eliaschs nuværende finansielle risiko og understreger hans engagement i HTM. Denne garanti viser, at han fæstner lid til saneringen af HTM.

De faste omkostninger vil løbende blive reduceret, og overskudsgrænsen skal nås i 1996. Virksomheden vil fra 1998 atter være rentabel. Børsnoteringen af HTM, der er planlagt til 1998 eller 1999, vil være et tydeligt tegn på, at det er lykkedes at vende udviklingen i virksomheden og skabe positive udsigter på lang sigt. Derfor er udbuddet af HTM ved offentlig emission af afgørende betydning for genoprettelsen af virksomhedens sundhed på lang sigt.

Under proceduren modtog Kommissionen fra de østrigske myndigheder forskellige dokumenter, hvoraf det fremgår, at omlægningsprocessen i HTM forløber tilfredsstillende og endog hurtigere end planlagt. Resultaterne i første halvår 1996 viser klart, at omstruktureringsplanen er baseret på realistiske antagelser. Kommissionen er overbevist om, at HTM på grundlag af den foreliggende omstruktureringsplan vil genskabe virksomhedens sundhed på lang sigt.

8.2. *Forhindring af konkurrencefordrejende virkninger i forbindelse med tildeling af støtte*

Der er blevet truffet passende foranstaltninger for i videst muligt omfang at opveje skadelige virkninger på konkurrenterne. Med henblik på at fremme udviklingen i den pågældende sektor sikrer Kommissionen sig normalt i tilfælde af overkapacitet, at den støttemodtagende virksomhed reducerer kapaciteten. I omstruktureringsplanen for HTM indgår en betragtelig reduktion af kapaciteten inden for ski, skibindinger, skistøvler og tennisketsjere, hvor der på grund af det kraftige fald i efterspørgslen i de senere år er opstået et strukturelt overskud af produktionskapacitet. Kapacitetsnedbringelsen ligger på mellem 9 og 59 %. Denne reduktion gennemføres i al væsentligt allerede inden for de første år af omstruktureringen. Under hensyntagen til, at disse sektorer officielt ikke er anerkendt som kriseramte sektorer, kan denne nedbringelse betragtes som betydelig og rimelig i forhold til støttens størrelse.

HTM's andel af verdensmarkedet for ski og skibindinger er faldet i perioden mellem 1994 og 1996 og vil i de næste år forblive på dette lave niveau. HTM's andel af verdensmarkedet for tennisketsjere har ikke ændret sig i de seneste to år (set ud fra styktallet), men forventes som følge af forstærket markedsføring at stige lidt inden for de næste år.

Kapacitetsnedbringelsen bidrager til omstruktureringen af hele branchen. Konkurrenterne kan udvide deres forretningsaktiviteter som følge af faldet i HTM's verdensmarkedsandele. Desuden har HTM som følge af omstruktureringsbestræbelserne og en koncentration af aktiviteterne på centrale områder ikke mulighed for at gå ind i nye produktionsnicher som f.eks. inline-skating eller snowboards. På grund af omlægningen af forretningsaktiviteten, som også medfører at HTM trækker sig tilbage fra bestemte nicheområder, f.eks. langrend og skiudlejning, kan specielt små konkurrenter trænge ind i disse nicher og styrke deres markedsposition.

HTM henholdsvis opgiver og har allerede opgivet forskellige forretningsområder, hvilket også har betydet et omsætningstab på 245 mio. US $ (196 mio. ECU). I disse sektorer kan der som følge heraf under ingen omstændigheder ske en konkurrencefordrejende påvirkning af konkurrenterne.

Set i forhold til de direkte omstruktureringsomkostninger (kapacitetsnedbringelse, annullering af produktgrupper, lukning af virksomheder) på 159 mio. US $ (127 mio. ECU) i perioden fra 1995 til 1997 er støttens størrelse rimelig. Omstruktureringsplanen indeholder ikke foranstaltninger for så vidt angår dykkerudstyr som overskudsgivende område. Det kan dermed konstateres, at støtten og anvendelsen heraf er koncentreret om områder, hvor der faktisk er behov for omstrukturering, og at der ikke ydes noget bidrag til udvidelse af produktionskapaciteten inden for dykkerudstyr, der som område allerede er overskudsgivende.

Det skal samtidig anføres, at de pågældende markeder er karakteriseret ved tre til fire store konkurrenter. Hvis HTM forsvandt fra markedet, ville markedsstrukturen således blive påvirket i negativ retning som følge af, at der opstod mere markante oligopoler eller endog duopoler. HTM's overlevelse vil derfor bidrage til at opretholde en konkurrencepræget markedsstruktur.

8.3. *Støtte i forhold til omstruktureringsomkostninger og -fordele*

Støtten skal begrænses til det strengt nødvendige. Støttemodtageren skal af egne midler yde et betydeligt bidrag til omstruktureringen. For at undgå markedsfordrejende aktiviteter uden tilknytning til omstruktureringsprocessen må støtten ikke skabe et likviditetsoverskud i virksomheden og resultere i en uberettiget nedsættelse af virksomhedens finansielle byrder ved i urimeligt omfang at forbedre støttemodtagerens egenkapitalgrundlag.

Som allerede anført forelagde de østrigske myndigheder forskellige dokumenter, hvoraf det fremgår, at den nye ejer af HTM, Eliasch, yder et betydeligt bidrag til HTM's omstruktureringsomkostninger. Ud over den kapitaltilførsel på 25 mio. ATS (1,9 mio. ECU), der skal foretages efter Kommissionens godkendelse af støtten, vil han frem til 1998 foretage en yderligere kapitaltilførsel på 275 mio. ATS (20 mio. ECU). Desuden har Eliasch på nuværende tidspunkt allerede stillet en uigenkaldelig garanti på et betragteligt beløb.

Da HTM dækker mere end en tredjedel af omstruktureringsomkostningerne med egne midler (anvendelse af den driftsmæssige cash flow og en reduktion af omsætningsaktiverne), må selskabets andel af omkostningerne anses for at være rimelig.

I henhold til de finansielle prognoser, der udgør en del af HTM's omstruktureringsplan, er AT's støtte til nedbringelse af især HTM's kortfristede gæld af afgørende betydning. Støtten udbetales i flere rater og resulterer ikke i overskud af likvide midler. HTM vil på trods af AT's kapitaltilskud ikke få et komfortabelt kapitalgrundlag, da egenkapitalandelen på 8 % ved udgangen af 1995 vil falde til blot 7 % pr. 31. december 1998. Dette betyder, at den ligger på et niveau, hvor den kapitaltilførsel, som Eliasch har lovet at foretage i 1998, og det offentlige overtagelsestilbud i samme periode er udslagsgivende for virksomhedens mulighed for at overleve på lang sigt. HTM og selskabets rådgivere anser også denne forbedring af egenkapitalstrukturen ved hjælp af nye kapitaltilførsler som en afgørende faktor for, at virksomheden kan udvikle sig yderligere på lang sigt. Det er derfor nødvendigt også at foretage disse to kapitaltilførsler i praksis.

Kommissionen erindrer om, at EF's rammebestemmelser fastsætter følgende med hensyn til fritagelse efter EF-traktatens artikel 92, stk. 3: »Hvis støtten anvendes til at afskrive gæld som følge af tidligere underskud, skal eventuel skattegæld knyttet til underskuddet afvikles og ikke tilbageholdes til at modregne de fremtidige overskud eller ved at overføre dem til tredjeparter, da virksomheden i dette tilfælde vil modtage støtte to gange«. Det skal derfor sikres, at tidligere underskud på indtil støttens størrelse, dvs. 1 590 mio. ATS (118 mio. ECU), ikke må anvendes til nedbringelse af fremtidige skattepligtige indtægter.

8.4. *Konklusion*

Som det fremgår af denne redegørelse, er foranstaltningerne i overensstemmelse med de betingelser, der fastsættes i EF's rammebestemmelser. De gør igen virksomheden sund og rentabel på længere sigt, de forhindrer en uacceptabel fordrejning af konkurrencen, de er rimelige i forhold til omstruktureringsomkostningerne og -fordelene, og støttemodtageren yder et betydeligt bidrag til omstruktureringsplanen.

I beslutningen om at indlede den formelle procedure i henhold til EF-traktatens artikel 93, stk. 2, har Kommissionen allerede godkendt 1 273 mio. ATS (95 mio. ECU) af det samlede beløb på 1 590 mio. ATS (118 mio. ECU) —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Austria Tabakwerkes støtte til Head Tyrolia Mares i form af kapitaltilførsel på 1 590 mio. ATS (118 mio. ECU) udgør statsstøtte efter EF-traktatens artikel 92, stk. 1; denne støtte betragtes som forenelig med fællesmarkedet i henhold til artikel 92, stk. 3, litra c), da den fremmer udviklingen af visse erhvervsgrene uden at ændre samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse.

Beløbet på 1 590 mio. ATS omfatter et beløb på 1 273 mio. ATS (95 mio. ECU), som Kommissionen allerede har godkendt som redningsstøtte. Af det samlede beløb blev der allerede udbetalt 400 mio. ATS i april 1995, 373 mio. ATS i perioden frem til 30. september 1995 (samt et planlagt, men ikke udbetalt beløb på 27 mio. ATS), 250 mio. ATS i perioden frem til 31. december 1995 og 250 mio. ATS i perioden frem til 30. juni 1996; der er planlagt udbetalt 145 mio. ATS i perioden frem til 31. december 1997 og 145 mio. ATS i perioden frem til 31. marts 1998.

Artikel 2

For at sikre at støtten er forenelig med fællesmarkedet, skal den østrigske regering sørge for, at følgende betingelser opfyldes:

— Omstruktureringsplanen skal gennemføres i den form, i hvilken den er forelagt Kommissionen. HTM skal hvert år frem til 1999 ved udgangen af august og februar fremlægge en rapport om de fremskridt, der er opnået under omstruktureringen, hvoraf det fremgår, hvilken økonomisk udvikling virksomheden har gennemløbet, hvilke finansielle resultater den har opnået, og hvorledes disse stemmer overens med omstruktureringsplanen. Desuden skal virksomheden forelægge årsregnskaberne for virksomhederne i gruppen for årene 1995-1999 senest ved udgangen af juni måned i det år, der følger efter det pågældende regnskabsår.

— Den kapacitetsnedbringelse, der er fastsat i omstruktureringsplanen, skal gennemføres uigenkaldeligt.

— Eliaschs kapitaltilførsel i HTM på 25 mio. ATS skal foretages senest en måned efter datoen for denne beslutning.

— Eliaschs kapitaltilførsel i HTM på 275 mio. ATS skal foretages senest den 31. december 1998.

— En supplerende tilførsel af ny aktiekapital på mindst 600 mio. ATS skal gennemføres ved en international offentlig emission eller med midler med samme virkning senest ved udgangen af 1999.

— De tidligere tab på 1 590 mio. ATS må ikke anvendes til nedbringelse af det skattepligtige overskud.

Artikel 3

Denne beslutning er rettet til Republikken Østrig.

Udfærdiget i Bruxelles, den 30. juli 1996.

På Kommissionens vegne

Erkki LIIKANEN

Medlem af Kommissionen